

Cooperació internacional en un temps de desigualtat

De la generositat de l'ajuda a l'obligatorietat de la transformació

Maria Gabriela Serra

Entrepobles, Barcelona, Catalunya

A la Conferència sobre els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni a Bogotà, el febrer del 2013, les Nacions Unides i el Banc Mundial van preveure el nombre de persones que el 2015 viurien en la pobresa extrema. La xifra és esfereïdora: 1.300 milions de persones, de les quals 805 milions patirien gana. Enrere quedaven les estimacions fetes el 2011 i que mantenien la pobresa extrema en 883 milions de persones. Dels aproximadament 7.300 milions de població mundial, una part ben considerable de persones continua sense seguretat alimentària, sense ni tan sols comptar amb la possibilitat d'accedir als aliments necessaris per exercir el seu dret a l'alimentació.

Això no obstant, els mateixos països "donants" incapaços de complir amb l'obligatorietat ètica de la restitució envers les poblacions dels països empobrits, s'apresten a invertir percentatges generosos en garantir la seva defensa davant el que consideren amenaces a la seva seguretat. Si bé en l'àmbit mundial la despesa militar ha baixat un 0,5% en relació al 2013, es manté en un 2,4% del PIB mundial, assolint els 1,8 bilions de dòlars. És a dir, 248 dòlars per cada persona de la població mundial.

Anem a veure alguns dels principals actors. Els EUA, protagonistes de la despesa militar mundial amb un pressupost de defensa de 610.000 milions de dòlars, el 4,4% del PIB, ha destinat únicament 32.730 milions de dòlars a l'ajuda oficial al desenvolupament, al llindar d'un pobre 0,19% del seu PIB. França, cinquè país en el rànquing de despesa militar el 2014, hi ha invertit 62.000 milions de dòlars equivalents a un 1,9% del seu PIB; en AOD la seva generositat s'ha limitat a 10.370 milions de dòlars, el 0,36% del PIB. El Regne Unit, amb una despesa en defensa i seguretat de 60.500 milions de dòlars, el 2,4% del PIB,

n'ha invertit 19.390 en AOD, el 0,71% del PIB. El setè, Alemanya, ha destinat 46.500 milions de dòlars, l'1,3% del PIB, a defensa i seguretat, quedant-se en el 0,41% del PIB, amb 16.250 milions de dòlars en la seva AOD.

Encara que no siguin membres del CAD (Comitè d'Ajuda al Desenvolupament de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic), s'ha d'esmentar la despesa militar de Xina, segona en la quantitat invertida, amb 216.000 milions de dòlars, i Rússia, la tercera, amb 87.000 milions de dòlars. Aràbia Saudita és qui ha tingut l'increment més extrem en despesa militar destinant-hi un 17% del seu PIB, 80.800 milions de dòlars. I per si tot això no fos prou esfereïdor, també s'hi han d'afegir altres xifres que, si bé queden a milers de llegües, no deixen de ser significatives. Amèrica Llatina ha incrementat la seva despesa militar en un 2,2% en relació al 2013, sobretot gràcies a l'augment d'inversió en defensa i seguretat de Mèxic, Hondures, Guatemala i Nicaragua, que ha equilibrat el descens en inversió militar de Brasil i Veneçuela. Àfrica ha destinat un alt percentatge a defensa: un 5,9% del PIB africà, sobretot mercès a l'augment realitzat per Algèria i Angola, curiosament dos dels principals productors de petroli del continent africà.

I mentrestant l'AOD (Ajuda Oficial al Desenvolupament), tot i augmentar el 2014, continua allunyada del 0,7% del PIB recomanat per les Nacions Unides des del 1975: del conjunt dels 25 països membres del CAD només cinc sobrepassen el 0,7%: Suècia 1,1%, Luxemburg 1,07%, Noruega 0,99%, Dinamarca 0,85% i el Regne Unit 0,71%. La resta, fins a desplomar-se amb l'0,11% de Grècia, es manté en una mitjana del 0,29% del PIB. En el seu conjunt els països del CAD, el 2014, han aportat 99.000 milions d'euros en AOD. I malgrat que, com s'ha esmentat, han augmentat la seva contribució en relació a l'AOD del 2013, els seus fluxos d'ajuda als països més empobrits continuen caient: només 25.000 milions d'euros dels 99.000 executats.

Deconstruint el sistema

Tota aquesta rastellera de xifres i percentatges simplement per constatar que les prioritats dels governs dels anomenats països desenvolupats no tenen res a veure amb la decisió d'abordar la realitat del "subdesenvolupament", encarar les seves causes i articular solucions. Ja fa més de trenta anys que José Luís Sampedro ho exposava amb una lucidesa eloqüent: *...el subdesenvolupament no és, respecte del desenvolupament, l'esglaó inferior i*

transitori d'una escala continua, sinó una persistent conseqüència del desenvolupament, creada a més per ell. I afegia: El subdesenvolupament afegeix a la carència la no participació, és una pobresa específica de la cultura tècnica, creada pel desenvolupament capitalista, agreujada per la contínua exhibició de l'opulència aliena, per les temptacions la funció de les quals és comprar la conformitat del pobre, per les falses esperances.

I heus aquí el quid de la qüestió: és una manca de sensatesa continuar insistint en la idea que la superació de la pobresa, de la desigualtat, de la inequitat, de la rapinya normalitzada, de la neocolonització transvestida d'inversió empresarial, de la devaluació dels valors, de la usurpació de la dignitat de la gent i dels pobles empobrits passa per fer crides a la generositat dels gestors del sistema que ha engendrat aquest "subdesenvolupament". No serà apel·lant als responsables econòmics i polítics del vigent daltabaix humà, econòmic i moral com deconstruïrem el sistema capitalista i desfarem les polítiques dominadores. Perquè la transformació necessària passa per edificar quelcom assentat en la dignitat, la llibertat i la justícia col·lectives. No serà pas apel·lant a la voluntarietat de l'ajuda com acabarem amb el subdesenvolupament sinó, entre altres mesures, exigint l'obligatorietat de la restitució.

Perquè la pobresa que avui va creixent i es va aprofundint no és pas fruit d'un ordre natural, immutable, sinó la conseqüència d'un ordre social creat per humans a costa de l'exclusió social, la limitació de les llibertats, l'assetjament a la dissidència, la vulneració dels DH... I per això ja no es pot parlar de la "cooperació internacional" com de l'instrument per "ajudar al desenvolupament", sinó que s'ha de redefinir també el nostre quefer identificant-nos més amb el concepte d'un "internacionalisme del segle XXI" que amb el de la cooperació al desenvolupament. A Entrepobles parlariem de solidaritat poble a poble, i de l'obligatorietat de la restitució, però una restitució que no s'ha d'entendre només des del punt de vista econòmic –de ser així continuariem entenent el desenvolupament només com a creixement econòmic–. La gent i els pobles empobrits han d'exercir el seu dret al sosteniment de la vida (alimentació, educació, salut, vivenda...) però també reclamen dignitat (respectabilitat, identitat, honor...) que és una altra necessitat bàsica per a qualsevol ésser humà, i que ha de ser la base de qualsevol relació. I per últim, la necessitat bàsica per excel·lència, la llibertat, entesa com a dret a comptar amb el més

ampli ventall de possibilitats i alternatives en les quals projectar la vida exercint el dret a elegir.

I sí, haurem de regalar-nos un *mentrestant*, perquè sabem que el camí serà llarg, perquè cap dels problemes fonamentals tenen avui una localització geogràfica parcial; el "subdesenvolupament" només es pot afrontar a escala mundial. Qualsevol solució parcial serà provisional i transitòria. Per això, s'imposa la necessitat d'acumular entusiasmes i enfortir tossaderies. Llavors, en aquest compàs d'espera, s'hauran d'anar teixint resistències i alternatives que s'imposen a la seducció del consum i a l'encant del benestar, s'haurà d'anar parlant de l'obligatorietat de la transformació.

No són temps per refundar el capitalisme; és l'oportunitat per promoure la caiguda de tota la podridura sistèmica, oblidar-nos d'arreglar allò reparable i transitar per vies i iniciatives transformadores, comproment les nostres resistències amb l'articulació de propostes i alternatives parcials que sorgeixen a tots els continents. Milions de persones i col·lectius s'esforcen i s'organitzen a contracorrent per construir diferents alternatives en tots els ordres de la vida humana, basades en el bé comú, però orientades vers un mateix objectiu: la deconstrucció gradual però total d'un sistema econòmic i social que ha demostrat sobradament la seva absoluta inviabilitat.

Transformar, apostant per: la sobirania alimentària com a garantia del dret a decidir sobre la producció i l'alimentació de la gent; l'economia solidària per a la producció sense lucre de béns socials útils; l'autogestió i l'apoderament comunitaris, les formes directes i participatives de decidir sobre la política del bé comú; altres formes de crear béns culturals i comunicació, les pràctiques i experiències d'equitat i llibertat personal i col·lectives, davant les normes patriarcal; ordenació i reconciliació de la societat humana amb el territori que la sustenta; construcció intercultural de sabers per comprendre i respectar el món, i als éssers humans com a part seva; l'exercici de l'autodeterminació dels pobles com a base per al diàleg i la solidaritat... A Entrepobles hi apostem, perquè no hi ha cap altra sortida digna, equitativa, inclusiva i viable de construir una societat de dones i homes lliures i solidaris.

